

ZAPROSZENIE DO ZGŁASZANIA UWAG DOTYCZĄCYCH INICJATYWY (bez oceny skutków)

TYTUŁ INICJATYWY	Kobiety w badaniach naukowych, innowacjach i przedsiębiorstwach typu start-up - plan działania
WIODĄCA I ODPOWIEDZIALNY DZIAŁ	Wiodąca DG/dział: RTD.D4.001
PRAWDOPODOBNY INICJATYWY	RODZAJ Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów
ORIENTACYJNY TERMIN	II kwartał 2026 r.
INFORMACJE DODATKOWE	Równość płci w badaniach naukowych i innowacjach Plan działania na rzecz kobiet w dziedzinie badań naukowych, innowacji oraz przedsiębiorstw typu start-up

A. Kontekst polityczny, określenie problemu i analiza zgodności z zasadą pomocniczości

Kontekst polityczny

Podczas wysłuchań w Parlamencie Europejskim w listopadzie 2024 r. komisarz Ekaterina Zachariewa ogłosiła plan działania Unii Europejskiej na rzecz kobiet w sektorze badań naukowych, innowacji i przedsiębiorstw typu start-up. Jego celem jest uczynienie z UE do 2030 r. najatrakcyjniejszego miejsca na świecie dla kobiet pracujących w tych dziedzinach. Cel ten jest zgodny z przesłaniem przewodniczącej Ursuli von der Leyen zawartym w orędziu o stanie Unii w 2025 r., w którym podkreśliła ona, że „Nauka nie ma paszportu, płci, pochodzenia etnicznego ani koloru politycznego. Jest jednym z najcenniejszych towarów na świecie”. Ten plan działania uwzględni potrzebę wykorzystania pełnego potencjału zróżnicowanej puli talentów UE jako kluczowej siły napędowej zrównoważonej konkurencyjności UE. Jego zakres wzmocni również intersekcyjne podejście do równości płci w badaniach naukowych i innowacjach. W oparciu o europejską przestrzeń badawczą i unijne programy ramowe finansowania badań naukowych i innowacji stworzy on synergię z unijną strategią na rzecz przedsiębiorstw typu start-up i przedsiębiorstw scale-up oraz z przyszłą strategią na rzecz równouprawnienia płci na lata 2026–2030 i aktem o europejskiej przestrzeni badawczej, aby promować równouprawnienie płci w badaniach naukowych, innowacjach i przedsiębiorczości.

Problem, któremu ma zaradzić inicjatywa

UE poczyniła znaczne postępy w dążeniu do równouprawnienia płci w dziedzinie badań naukowych i innowacji. Jednak w czasach, gdy konkurencyjność, bezpieczeństwo i suwerenność technologiczna UE są w coraz większym stopniu uzależnione od jej zdolności innowacyjnych, utrzymujące się różnice w traktowaniu kobiet i mężczyzn nadal utrudniają pełną mobilizację talentów i potencjału innowacyjnego. W oparciu o dotychczasowe osiągnięcia konieczne są dalsze działania, aby zapewnić wszystkim równe szanse wnoszenia wkładu i rozwoju, **a jednocześnie uwolnić pełny potencjał różnorodnych talentów i perspektyw w celu zapewnienia innowacyjnych i wysokiej jakości rozwiązań, które wzmocnią zdolność UE do innowacji i przywództwa w zmieniającym się świecie.**

- Luka między kobietami a mężczyznami oraz luka kompetencyjna w dziedzinie badań naukowych i innowacji:** Jeśli chodzi o odsetek kobiet w różnych obszarach, pojawiają się znaczne różnice. Kobiety stanowią ponad 60% absolwentów studiów doktoranckich, ale tylko około 40% lub mniej w takich dziedzinach jak technologie informacyjno-komunikacyjne, inżynieria, produkcja i budownictwo. Jeśli chodzi o pracę zawodową, wśród kobiet jest zaledwie 3,4% naukowców i inżynierów, w porównaniu z 5% mężczyzn. Podobnie kobiety stanowią jedynie 22% naukowców w sektorze przedsiębiorstw i gospodarki, który zatrudnia 57% wszystkich naukowców w UE ([She Figures 2024](#)). Jeśli chodzi o role kierownicze, kobiety są niedostatecznie reprezentowane wśród kadry zarządzającej instytucji, wśród której stanowią zaledwie 26% ([She Figures 2024](#)). Stanowią one jedynie 34% całkowitej liczby członków zarządu

największych spółek giełdowych na szczelbu UE ([portal monitorowania strategii na rzecz równouprawnienia płci](#)).

- **Niedostateczna reprezentacja kobiet uczestniczących w ekosystemach innowacji i je stymulujących:** Rola kobiet w innowacjach utrzymuje się na stałym poziomie – tylko 9% zgłoszeń patentowych pochodzi od kobiet ([She Figures 2024](#)). Przedsiębiorstwa typu start-up prowadzone przez kobiety napotykały przeszkody w uzyskaniu finansowania na wczesnym etapie działalności i w rozwoju swoich przedsiębiorstw ze względu na ograniczony dostęp do sieci inwestycyjnych i decyzyjności ([unijna strategia na rzecz przedsiębiorstw typu start-up i przedsiębiorstw scale-up 2025](#)). Na przykład zespoły, których założycielkami są wyłącznie kobiety, otrzymują jedynie 2% unijnych inwestycji kapitału wysokiego ryzyka. Mieszane zespoły założycielskie otrzymują jedynie 15%.
- **Molestowanie seksualne i przemoc psychiczna w środowisku badań naukowych i innowacji:** W całej populacji prawie co trzecia kobieta doświadczyła molestowania seksualnego w miejscu pracy w ciągu swojego życia, a 18% doświadczyło go wielokrotnie ([badanie UE \(Eurostat/EIGE/FRA, 2024\)](#)). Badanie przeprowadzone na ponad 45 uniwersytetach z 15 krajów wykazało, że prawie dwie trzecie kadry akademickiej i studentów doświadczyło przemocy ze względu na płeć, 57% doświadczyło przemocy psychicznej, a 31% molestowania seksualnego ([projekt finansowany przez UE \(UniSAFE, 2024\)](#)).

Ostatecznie bariery te prowadzą do znacznej utraty talentów, pomysłów i innowacji, co utrudnia rozwój badań naukowych, innowacji, konkurencyjności i postępu społecznego.

Podstawa działania UE (podstawa prawna i analiza zgodności z zasadą pomocniczości)

Podstawa prawna

Traktat o Unii Europejskiej (TUE) i Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE) (2016/C 202/01). Zob. w szczególności **art. 181** TFUE.

Praktyczna potrzeba działania na poziomie UE

Badania naukowe są obszarem polityki podlegającym kompetencjom dzielonym między państwami członkowskimi a UE. Plan działania na rzecz kobiet w badaniach naukowych, innowacjach i przedsiębiorstwach typu start-up będzie zgodny z zasadą pomocniczości i będzie się koncentrować na wyzwaniach wykraczających poza granice krajowe – problemach, których poszczególne państwa członkowskie lub partnerstwa dwustronne nie są w stanie skutecznie rozwiązać w przypadku braku działań UE. Rozwój europejskiej przestrzeni badawczej wiąże się z tworzeniem środowiska, w którym naukowcy i wiedza mogą swobodnie przemieszczać się w całej UE. Obejmuje to między innymi rozwiązanie problemu niedostatecznej reprezentacji kobiet w badaniach naukowych i innowacjach. Stworzenie bardziej sprzyjającego włączeniu społecznemu systemu badań naukowych i innowacji musi iść w parze z reformami krajowych systemów badawczych, tak aby działania UE były proporcjonalne i wносиły wartość dodaną do wysiłków państw członkowskich.

B. Co ma osiągnąć inicjatywa i w jaki sposób?

Komisja Europejska zaproponuje działania, które mogą obejmować wsparcie wdrażania i egzekwowania obowiązujących przepisów UE w zakresie badań naukowych i innowacji, środki z zakresu polityki, kampanie uświadamiające, wsparcie finansowe lub gromadzenie i rozpowszechnianie danych dotyczących równouprawnienia płci.

Niedawne przyjęcie komunikatu w sprawie [unii umiejętności](#) i [planu działania na rzecz praw kobiet](#) podkreśla znaczenie równouprawnienia płci w pobudzaniu konkurencyjności i wspieraniu spójnego społeczeństwa. W planie działania uwzględnione zostaną utrzymujące się wyzwania związane z osiągnięciem równości płci poprzez zaproponowanie działań mających na celu poprawę warunków pracy i perspektyw rozwoju kariery kobiet w dziedzinie badań naukowych, innowacji i przedsiębiorstw typu start-up.

Będzie on zgodny z [inicjatywą „Wybierz Europę”](#), która ukazuje doskonałe warunki badawcze w Europie, wysoką jakość życia i silne zaangażowanie na rzecz różnorodności i włączenia społecznego, ponieważ jej celem jest uczynienie z UE do 2030 r. najbardziej atrakcyjnego miejsca na świecie dla kobiet w dziedzinie badań naukowych i innowacji. W tym celu skoncentruje się nie tylko na przyciąganiu i zatrzymywaniu największych talentów, ale także na ciągłej poprawie warunków pracy, aby zapewnić kobietom możliwość rozwoju zawodowego i pełnego wykorzystania ich potencjału.

W szczególności skoncentruje się na:

- wspieraniu zmian strukturalnych w celu zapewnienia bezpiecznego i sprzyjającego włączeniu społecznemu środowiska badań naukowych i innowacji;
- wzmocnieniu pozycji naukowców i innowatorów w celu wspierania równości płci w wyborze kariery, rozwoju kariery i długoterminowym rozwoju;
- zaproponowaniu sektorowego podejścia do niwelowania różnic w traktowaniu kobiet i mężczyzn w zawodach związanych z naukami przyrodniczymi, technologią, inżynierią i matematyką (STEM) oraz w ekosystemie innowacji.

Plan działania będzie wspierał sektory badań naukowych i innowacji we wdrażaniu konkretnych dyrektyw UE, takich jak [dyrektywa w sprawie przejrzystości wynagrodzeń \(dyrektywa \(UE\) 2023/970\)](#) oraz [dyrektywa w sprawie zwalczania przemocy wobec kobiet i przemocy domowej \(dyrektywa \(UE\) 2024/1385\)](#), lub innych przepisów mających znaczenie dla zapewnienia niedyskryminacji oraz bezpieczeństwa i higieny pracy. Będzie również opierać się na dotychczasowych osiągnięciach w polityce UE w zakresie badań naukowych i innowacji, [takich jak wprowadzenie kryterium kwalifikowalności do planu na rzecz równouprawnienia płci w programie „Horyzont Europa”](#), które ma również zastosowanie do państw stowarzyszonych w ramach programu „Horyzont Europa”.

Prawdopodobne skutki

Oczekuje się, że plan działania będzie miał pozytywny wpływ na promowanie równości płci w UE, ponieważ będzie ukierunkowany na kobiety, aby zwiększyć ich udział w sektorze badań naukowych i innowacji oraz pomóc temu sektorowi w stworzeniu bardziej integracyjnego środowiska.

Intersekcjonalność, połączenie płci z innymi cechami osobistymi lub tożsamościami oraz sposób, w jaki te intersekcjonalności przyczyniają się do wyjątkowych doświadczeń związanych z dyskryminacją, będą zasadą przekrojową przy opracowywaniu planu działania, który mógłby również obejmować konkretne środki mające na celu przeciwdziałanie wielorakim formom dyskryminacji i ich łagodzenie.

Ten plan działania pomoże stworzyć bardziej wyrównane warunki działania, w których poszczególne osoby będą mogły dokonywać świadomych wyborów dotyczących swojej kariery zawodowej i wykorzystywać swoje talenty w bezpiecznym i sprzyjającym włączeniu społecznemu środowisku. Zajmie się wszechobecną kwestią przemocy ze względu na płeć, w tym molestowania seksualnego, które może mieć niszczyielski wpływ na karierę zawodową i dobrostan.

Pomoże również usunąć bariery, które uniemożliwiają kobietom osiągnięcie pełnego potencjału, w tym stereotypy płci przy wyborze kariery, które często zniechęcają kobiety do kontynuowania kariery zawodowej w dziedzinach STEM. Skutki gospodarcze mogą być dalekosiężne: [z badania przeprowadzonego przez Europejski Instytut ds. Równości Kobiet i Mężczyzn](#) wynika, że zniwelowanie różnic w traktowaniu kobiet i mężczyzn w dziedzinie nauk ścisłych, technologii, inżynierii i matematyki mogłoby zwiększyć PKB na mieszkańca UE o 2,2–3,0% do 2050 r., co doprowadziłoby do poprawy monetarnej o 610–820 mld EUR. Plan działania uzupełni i zintensyfikuje bieżące wysiłki Europejskiego Instytutu Innowacji i Technologii na rzecz zwiększenia udziału kobiet i grup niedostatecznie reprezentowanych w edukacji w zakresie przedsiębiorczości, tworzeniu przedsięwzięć i karierach zawodowych opartych na innowacjach.

Plan będzie również promował wyniki badań naukowych i innowacji sprzyjające włączeniu społecznemu poprzez większe włączenie aspektu płci do treści badań naukowych i innowacji dzięki włączeniu go do projektowania, wdrażania i rozpowszechniania badań naukowych, co ostatecznie doprowadzi do skuteczniejszych i bardziej odpowiednich rozwiązań przynoszących korzyści wszystkim i stwarzających nowe możliwości rynkowe. Będzie również wspierać przystępność danych w celu lepszego kształtowania polityki.

Cele zrównoważonego rozwoju, do których osiągnięcia przyczyni się inicjatywa, to: Dobre zdrowie i dobrostan, Dobra jakość edukacji, Równość płci, Wzrost gospodarczy i godna praca, przemysł, innowacje, infrastruktura i Mniej nierówności.

Monitorowanie w przyszłości

Komisja będzie monitorować realizację działań określonych w planie działania na rzecz kobiet w sektorze badań naukowych, innowacji i przedsiębiorstw typu start-up na podstawie następujących źródeł danych:

- [coroczny wskaźnik równouprawnienia płci publikowany przez Europejski Instytut ds. Równości Kobiet i Mężczyzn](#);
- [sprawozdanie Komisji Europejskiej „She Figures”, publikowane co trzy lata](#);
- [monitorowanie programu ramowego w zakresie badań naukowych i innowacji](#), śledzenie danych związanych z płcią, takich jak równowaga płci w panelach oceniających, grupach ekspertów, na stanowiskach kierowniczych w projektach finansowanych przez UE i wśród naukowców;

- [coroczne monitorowanie wkładu budżetu UE w równouprawnienie płci](#) za pomocą metodyki monitorowania wydatków Komisji na rzecz równouprawnienia płci w celu oceny włączenia aspektu płci do projektów badawczych.

Komisja współpracuje również z podgrupą Forum Europejskiej Przestrzeni Badawczej ds. inkluzywnej równości płci przy opracowywaniu unijnych i krajowych ram monitorowania i oceny. Komisja będzie prowadzić otwarty dialog i konsultacje z osobami zaangażowanymi w projekty finansowane przez UE, organizacjami społeczeństwa obywatelskiego i innymi zainteresowanymi stronami w celu omówienia realizacji planu działania.

C. Lepsze stanowienie prawa

Ocena skutków

Ocena skutków nie jest konieczna w przypadku tego planu działania. Wszelkie inicjatywy następcze będą podlegać zwykłym wymogom lepszego stanowienia prawa i w razie potrzeby towarzyszyć im będzie ocena skutków.

Strategia konsultacji

Plan działania na rzecz kobiet w badaniach naukowych, innowacjach i przedsiębiorstwach typu start-up będzie oparty na dowodach i informacjach zwrotnych od zainteresowanych stron na temat jego celów i wariantów strategicznych.

Planowane konsultacje obejmują następujące elementy:

- Zaproszenie do zgłaszania uwag dostępne na portalu „Wyraź swoją opinię”, w którym zainteresowane strony mogą zgłaszać uwagi (takie jak dokumenty przedstawiające stanowisko) we wszystkich 24 językach urzędowych UE za pośrednictwem tego [linku](#). Nie planuje się żadnych specjalnych konsultacji publicznych.
- Ukierunkowane konsultacje obejmujące:
 - konsultacje z państwami członkowskimi i zainteresowanymi stronami za pośrednictwem podgrupy Forum Europejskiej Przestrzeni Badawczej ds. równości płci sprzyjającej włączeniu społecznemu,
 - ukierunkowane konsultacje z państwami członkowskimi w sprawie zwalczania i zapobiegania przemocy ze względu na płeć i molestowaniu seksualnemu w systemie badań naukowych i innowacji,
 - konsultacje ze społecznością unijnych liderów równouprawnienia płci w dziedzinie badań naukowych i innowacji,
 - konsultacje z osobami zaangażowanymi w projekty finansowane przez UE (program „Horyzont Europa” i program „Prawa obywateli do równości” oraz program finansowania „Wartości”);
 - konsultacje z Radą EIC;
 - konsultacje z europejskim forum przedsiębiorstw typu start-up i scale-up.

Komisja zachęca naukowców i organizacje akademickie dysponujące wiedzą fachową w zakresie równouprawnienia płci do przedkładania odpowiednich opublikowanych i wstępnych badań naukowych, analiz i danych.

Świadomość na temat konsultacji będzie podnoszona za pośrednictwem różnych kanałów, w tym na centralnej stronie Komisji poświęconej konsultacjom publicznym i w mediach społecznościowych.

Komisja zachęca do zgłaszania opinii w szczególności w odniesieniu do następujących kwestii.

- Czy uważają Państwo, że kobiety w sektorze badań naukowych, innowacji i przedsiębiorstw typu start-up napotykać szczególne wyzwania i bariery? Jeżeli tak, o jakie wyzwania i bariery chodzi?
- Dlaczego, według Państwa, młode kobiety nie decydują się na karierę w dziedzinie nauk ścisłych, technologii, inżynierii i matematyki, gdy rozpoczynają studia?
- Biorąc pod uwagę badania pokazujące, że większa różnorodność sprawia, że przedsiębiorstwa są bardziej konkurencyjne, osiągają lepsze wyniki i są bardziej odporne, w jaki sposób, Państwa zdaniem, niedostateczna reprezentacja kobiet negatywnie wpływa na wyniki i konkurencyjność badań naukowych, innowacji i przedsiębiorstw typu start-up?
- Czy uważają Państwo, że przy zastosowaniu podejścia interseksjonalnego istnieją szczególne wyzwania i bariery (w odniesieniu do np. mniejszości rasowych i etnicznych, osób z niepełnosprawnościami, osób LGBTIQ+ i różnych grup wiekowych) w badaniach naukowych, innowacjach i przedsiębiorstwach typu start-up? Czy jako naukowcy napotkali Państwo szczególne wyzwania lub obawy związane z wolnością akademicką w swojej pracy, w szczególności podczas pracy nad włączeniem aspektu płci do swojej pracy lub podczas studiów nad płcią albo studiów

kobiecych, a jeśli tak, to w jaki sposób, Państwa zdaniem, można by im zaradzić w kontekście tej inicjatywy?

- Jakie czynniki strukturalne lub operacyjne w ekosystemie inwestycyjnym (takie jak pozyskiwanie transakcji, procesy należytej staranności, skład komitetu inwestycyjnego lub dynamika sieci) w największym stopniu wpływają na zdolność kobiet założycielek do dostępu do finansowania na wczesnym etapie i zwiększania skali działalności oraz w jaki sposób działania UE mogłyby pomóc w rozwiązaniu tych problemów?
- Jakie konkretne działania powinny Państwa zdaniem zostać podjęte przez UE lub jej państwa członkowskie w celu promowania równości, różnorodności i włączenia społecznego w dziedzinie badań naukowych, innowacji i przedsiębiorstw typu start-up?
- Czy uważają Państwo, że skoordynowana reakcja UE mogłaby pomóc w rozwiązaniu problemu przemocy ze względu na płeć, w tym molestowania psychicznego i seksualnego, w sektorze badań naukowych i innowacji? Jeśli tak, to jaką formę powinna przybrać ta reakcja i w jaki sposób mogłaby ona wnieść wartość dodaną do już istniejących rozwiązań?

Powody prowadzenia konsultacji

Konsultacje te umożliwią wszystkim zainteresowanym stronom podzielenie się ich opiniami, dzięki czemu Komisja będzie mogła wykorzystać szeroki zakres punktów widzenia oraz informacji podczas przygotowywania nowego planu działania na rzecz kobiet w badaniach naukowych, innowacjach i przedsiębiorstwach typu start-up.

Grupa docelowa

Konsultacje te skierowane są do ogółu społeczeństwa i szerokiego grona zainteresowanych stron, m.in. do:

- organów krajowych, regionalnych i lokalnych odpowiedzialnych za równouprawnienie płci w dziedzinie badań naukowych i innowacji;
- wszystkich agencji zdecentralizowanych i wykonawczych UE;
- organizacji międzynarodowych;
- instytucji edukacyjnych, uniwersytetów, instytucji badawczych i organizatorów szkoleń;
- nauczycieli akademickich i ekspertów w dziedzinie równouprawnienia płci, nauk przyrodniczych, technologii, inżynierii, sztuki i matematyki (STE(A)M), przemocy ze względu na płeć i molestowania seksualnego w miejscu pracy, równowagi między życiem zawodowym a prywatnym oraz wymiaru płci w badaniach naukowych i innowacjach;
- pracodawców, organizacji przedsiębiorców, przedsiębiorstw typu start-up, kapitału wysokiego ryzyka i przedsiębiorstw działających na niepublicznym rynku kapitałowym;
- stowarzyszeń i sieci branżowych;
- inwestorów i przedstawicieli podmiotów zajmujących się alokacją kapitału, w tym funduszy venture capital, sieci aniołów biznesu, funduszu EIC, pośredników programu InvestEU, Europejskiego Funduszu Inwestycyjnego i Europejskiego Banku Inwestycyjnego;
- organizacji społeczeństwa obywatelskiego działających w obszarze równouprawnienia płci oraz badań naukowych i innowacji;
- organizacji pracowniczych i związków zawodowych;
- kobiet założycielek, współzałożycielek i i kobiet na wyższych stanowiskach kierowniczych (dyrektorka generalna, dyrektorka ds. technicznych, dyrektorka ds. bezpieczeństwa lub równoważne) w organizacjach prowadzących badania naukowe i opartych na innowacjach;
- innych osób fizycznych, publicznych i prywatnych zainteresowanych konkretnymi aspektami równości płci w badaniach naukowych i innowacjach.